

IA DHE TI:

Udhëzuesi IA për adoleshentë

Nëntor 2021

Zyra e UNICEF-it për hulumtim dhe politika globale

Çfarë është Inteligjenca Artificiale?

Teknologjia e inteligjencës artificiale (IA) është pjesë e jetës suaj të përditshme dhe si e tillë ofron shumë mundësi emocionuese, ndonëse ajo edhe mund të krijojë probleme ose t'i përkeqësojë ato nëse nuk është zhvilluar ose përdorur me përgjegjësi.

Teknologjia IA iu referohet kompjuterëve ose makinerive që janë programuar për të kryer detyra, për të cilat zakonisht mendojmë se vetëm njerëzit mund t'i bëjnë – duke kopjuar mendimin ose sjelljen njerëzore. Teknologjia përdoret për t'i parashikuar gjërat (p.sh. sesi mund të përhapet një virus), të bëjë rekomandime (p.sh. cilat video në internet të shikohen më tej), ose për të marrë vendime (p.sh. si duhet të vlerësohet një ese).

IA mund të funksionojë në mënyra të ndryshme: duke ndjekur një sërë rregullash të futura në një sistem, duke mësuar nga sasi të mëdha të të dhënave (p.sh. notat tuaja, gjendja mjekësore, historia e kërkimit etj.), ose përmes provave dhe gabimeve.

Të dhënat që përdorin sistemet e IA-së mund të vijnë nga audio regjistrimet, tekste, imazhe ose videot. Sistemet e IA-së kërkojnë modelet në këto të dhëna. Kur teknologjitë e IA-së e zbulojnë një model, ata ndërveprojnë me ne duke ofruar një përgjigje të mësuar në formën e një përgjigjeje, rekomandimi ose vendimi.

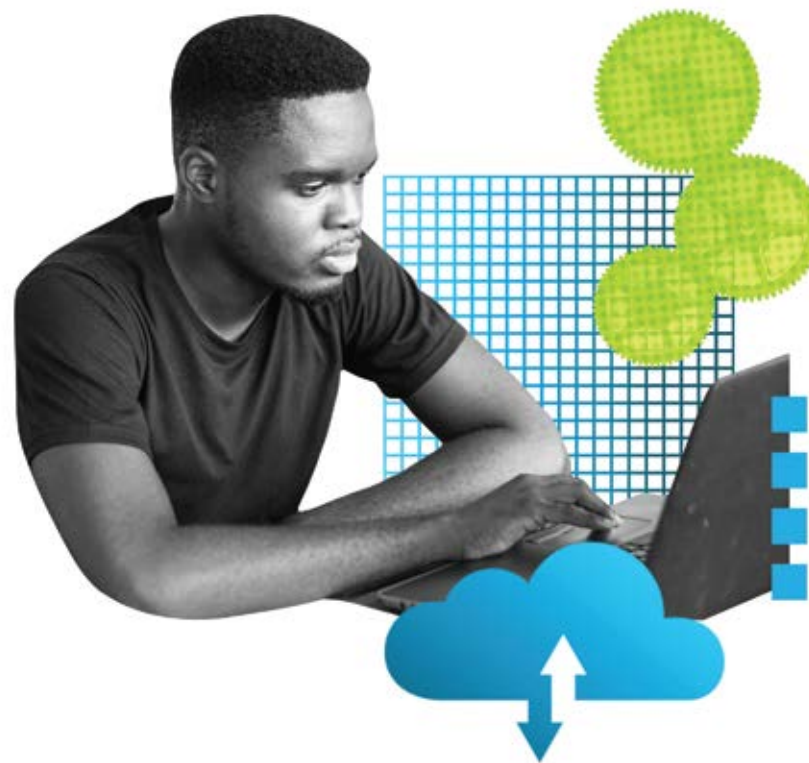
Mundësitë dhe rreziqet

Rrallëherë teknologjia është thjesht e mirë ose e keqe – mirëpo përdorimi i saj mund të ketë rezultate pozitive ose negative. Kjo varet se kush e krijon dhe si përdoret. Për shembull:

Aplikacionet e IA mund t'ju ndihmojnë të zhvilloni aftësi të reja, ta përmirësoni fjalorin tuaj dhe rrisni njohuritë tuaja nëpërmjet sesioneve tutoriale. Sidoqoftë, sistemet e IA-së kanë nevojë për shumë të dhëna për të mësuar, andaj nëse mbledhen të dhëna të ndjeshme personale, mund të ketë ndikim në të drejtën tuaj të privatësisë.

Teknologjitë e IA mund t'i ndihmojnë mjekët të zbulojnë sëmundje dhe ofrojnë mjekime. Megjithatë, nëse këto teknologji janë zhvilluar me nxitim, pa përfshirë apo konsideruar komunitete ose mjedise të ndryshme, atëherë këto teknologji mund kanë pasoja të padëshiruara.

Sistemet e IA-së mund të ofrojnë rekomandime se kush duhet ndjekur në rrjetet sociale apo çfarë këngë të dëgjoni. Megjithatë, këto parashikime mund të krijojnë filluska filtri, që i kufizojnë informacionet të cilat mund t'i gjeni.

Çfarë mund të bëni

Eksploroni

Diskutoni për IA-në me prindërit ose kujdestarët tuaj. Për shembull, duke përdorur udhëzuesin A-Zh të IA-së.

Ju mund veç më të dini më shumë se ata, andaj ju parashtroni pyetjet!

Reflektoni

Diskutoni me miqtë tuaj se çfarë është IA-ja dhe si ju afekton. Për shembull:

- > Si janë bërë më teknologjitë e IA-së pjesë të përditshmërisë suaj?
- > Çfarë mendoni kur dikush thotë IA?
- > Çfarë ju emocionon dhe ju shqetëson rreth IA-së?
- > Çfarë do të dëshironit të mësoni më shumë rreth IA-së?
- > Çfarë mendoni se mund të bëhet për të bërë IA-në më të mirë për fëmijët?

Kurset onlajn si Elementet e IA-së ofrojnë informacione të dobishëm për të ndihmuar të mendoni se çfarë është IA-ja dhe si ndikon në shoqëri.

Veproni

Ndani me kujdes

Të dhënat që ia jepni një aplikacioni mësimor, një chatbot-i ose faqe të mediave sociale do të përdoren, shpërndahen dhe ruhen nga aplikacioni ose pronari i faqes. Prandaj është e rëndësishme t'i ndani vetëm të dhënat, që dëshironi dhe duhet të ndahen, dhe të mësoni sa më shumë për të dhënat që mund t'i menaxhoni.

Frymëzoni mësuesit tuaj

Bisedoni me mësuesit tuaj dhe inkurajojini ata të organizoni aktivitete, ku të gjithë mund të mësojnë rreth IA-së dhe privatësisë së të dhënave. Nëse jeni pjesë e një këshilli të nxënësve, mësoni për politikën e shkollës suaj duke përdorur teknologjinë IA.

Bashkohuni me nismat lokale

Nëse jeni të apasionuar pas çështjeve që kanë të bëjnë me privatësinë e të dhënave dhe rolin e teknologjisë në jetën tonë, zbuloni nëse ka një organizatë në zonën tuaj, e cila merret me këtë çështje. Për më shumë informacione vizitoni ueb faqen e UNICEF-it Zërat të rinisë.

Kreditë e fotografive

Faqe 2: © UNICEF/UNI220272/Pancic; punim artistik nga Grace Leong

Faqe 3: Fotografi nga Kojo Kwarteng/Unsplash; punim artistik nga Grace Leong

Zyra e UNICEF-it për hulumtim dhe politika globale
Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët
3 Kombet e Bashkuara Plaza, Nju Jork, NY, 10017, SHBA

© Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët (UNICEF)
Nëntor 2021